

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
I. BIBLIJNE PODSTAWY NAUKI O MAŁŻEŃSTWIE	7
1. Nauka Starego Testamentu	8
1.1. Małżeństwo w perspektywie kreacjonistycznej – archetyp małżeństwa	8
1.1.1. Opis stworzenia człowieka w tradycji kapłańskiej	9
1.1.2. Opis stworzenia człowieka w tradycji jahwistycznej	11
1.2. Małżeństwo w perspektywie teologii przymierza	15
1.2.1. Małżeństwo w Księdze Ozeasza	16
1.2.2. Małżeństwo w Księdze Izajasza	17
1.2.3. Małżeństwo w księgach sapiencjalnych	19
1.3. Małżeństwo w perspektywie instytucjonalno-prawnej	21
1.3.1. Zawieranie małżeństwa	21
1.3.2. Ideał małżeństwa monogamicznego a poligamia i cudzołóstwo	23
1.3.3. Prawo małżeńskie	25
2. Nauka Nowego Testamentu	29
2.1. Świadczenia Ewangelii	30
2.1.1. Nierozerwalność małżeństwa i „klauzule rozwodowe”	30
2.1.2. Nauka o bezżeństwie i o wdowach	34
2.2. Świadczenia Listów Apostolskich	36
2.2.1. Małżeństwo a dziewictwo	37
2.2.2. Nierozerwalność związku małżeńskiego	39
2.2.3. „Przywilej Pawłowy”	40
2.2.4. Problem wdów	42
2.2.5. „Tajemnica wielka” w Chrystusie i Kościele	43
II. REFORMACYJNA NAUKA O MAŁŻEŃSTWIE	47
1. Nauka reformatorów	48
1.1. Poglądy Marcina Lutra	48
1.1.1. Krytyka celibatu i ślubów zakonnych	49
1.1.2. Małżeństwo jako stan ustanowiony, nakazany i błogosławiony przez Boga	51
1.1.3. Małżeństwo jako „rzecz świecka”	54

1.1.4. Niesakramentalny charakter małżeństwa	57
1.1.5. Problem rozvodu w małżeństwie	59
1.2. Poglądy Jana Kalwina	63
1.2.1. Godność małżeństwa	64
1.2.2. Jedność małżeństwa	69
1.2.3. Nerozerwalność małżeństwa	71
1.2.4. Nie-sakramentalność małżeństwa	76
2. Nauka ewangelickich ksiąg wyznaniowych	79
2.1. Luterzańskie księgi wyznaniowe	79
2.1.1. <i>Mały katechizm i Duży katechizm</i>	80
2.1.2. <i>Konfesja Augsburska</i>	82
2.1.3. <i>Apologia Konfesji Augsburskiej</i>	84
2.1.4. <i>Artykuły Szmallaldzkie oraz Traktat o władzy i prymacie papieża</i>	89
2.1.5. <i>Formuła zgody</i>	90
2.2. Reformowane księgi wyznaniowe	93
2.2.1. Wielość reformowanych symboli wiary	93
2.2.2. Główne aspekty reformowanego rozumienia małżeństwa	95

III. KATOLICKA ODPOWIEDŹ NA REFORMACYJNĄ NAUKĘ O MAŁŻEŃSTWIE

1. Nauka Soboru Trydenckiego	101
1.1. Małżeństwo w protokołowanych dyskusjach soborowych	103
1.1.1. Małżeństwo jako sakrament	103
1.1.2. Łaska sakramentu małżeństwa	107
1.1.3. Materia, forma i szafarz sakramentu	109
1.1.4. Jedność i nerozerwalność małżeństwa	111
1.2. Uzgodnienia na temat małżeństwa	113
1.2.1. <i>Nauka o sakramencie małżeństwa</i>	113
1.2.2. <i>Kanony o małżeństwie</i>	114
1.2.3. <i>Dekret Tametsi</i>	115
2. Nauka <i>Katechizmu Rzymskiego</i>	121
2.1. Małżeństwo jako <i>officium naturae</i>	123
2.2. Małżeństwo jako sakrament	125

IV. MAŁŻEŃSTWO WE WSPÓŁCZESNYCH KATECHIZMACH EWANGELICKICH I KATOLICKICH

1. Małżeństwo w <i>Ewangelickim katechizmie dla dorosłych</i>	129
1.1. Małżeństwo cywilne a ślub kościelny	130
1.2. Istota małżeństwa	133
1.3. Formy małżeństwa	137

1.4. Rozwód małżeński	137
1.5. Małżeństwa mieszane	138
2. Sakrament małżeństwa w <i>Katolickim katechizmie dorosłych</i>	141
2.1. Małżeństwo jako sakrament Nowego Przymierza	141
2.2. Istotne przymioty małżeństwa: jedność, płodność, wierność	145
2.3. Małżeństwa wyznaniowo zróżnicowane	147
3. Sakrament małżeństwa w <i>Katechizmie Kościoła Katolickiego</i>	148
3.1. Małżeństwo w zamyśle Bożym	149
3.2. Celebracja sakramentu małżeństwa	152
3.3. Zgoda małżeńska	153
3.4. Skutki sakramentu małżeństwa	154
3.5. Dobra i wymagania miłości małżeńskiej	155
3.6. Kościół domowy	157

V. KOŚCIOŁY WOBEC PROBLEMU MAŁŻEŃSTW

MIESZANYCH	159
1. Małżeństwa zróżnicowane konfesyjnie – perspektywa ewangelicka ..	159
1.1. Teologiczno-prawne podejście Kościołów ewangelickich	160
1.2. Duszpasterskie podejście Kościołów ewangelickich	164
1.3. Małżeństwo ewangelicko-katolickie w świetle <i>Pragmatyki Służbowej Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej</i> ..	167
2. Małżeństwa zróżnicowane konfesyjnie – perspektywa katolicka	170
2.1. Małżeństwa katolicko-ewangelickie po Soborze Trydenckim ..	170
2.1.1. <i>Benedictina</i>	171
2.1.2. <i>Kodeks Prawa Kanonicznego</i> (1917)	173
2.2. Małżeństwa katolicko-ewangelickie od Soboru Watykańskiego II	177
2.2.1. <i>De matrimonii sacramento</i>	177
2.2.2. Dokumenty <i>Vaticanum II</i>	179
2.2.3. Instrukcja <i>Matrimonii sacramentum</i>	181
2.2.4. <i>Matrimonia mixta</i>	182
2.2.5. <i>Wskazania Episkopatu Polski w sprawie realizacji motu proprio Pawła VI „Matrimonia mixta”</i>	184
2.2.6. <i>Familiaris consortio</i>	186
2.2.7. <i>Kodeks Prawa Kanonicznego</i> (1983)	187
2.2.8. Instrukcja Episkopatu Polski o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele katolickim	190
2.2.9. Instrukcja Episkopatu Polski w sprawie duszpasterstwa małżeństw o różnej przynależności kościelnej	191
2.2.10. <i>Katechizm Kościoła Katolickiego</i>	191
2.2.11. <i>Nowe Dyrektorium Ekumeniczne</i>	192

VI. WSPÓLNE PERSPEKTYWY EWANGELICKIEJ I KATOLICKIEJ NAUKI O MAŁŻEŃSTWIE – PODSTAWY DLA EKUMENICZNYCH ROZWIĄZAŃ	197
1. Perspektywa kreacjonistyczna	197
1.1. Rozumienie ewangelickie	197
1.1.1. Małżeństwo jako porządek stworzenia	198
1.1.2. Stosunek stworzenia do odkupienia	200
1.1.3. Odniesienie relacji „mąż – żona” do „Chrystus – Kościół”	201
1.2. Rozumienie katolickie	203
1.2.1. Charakter znaku małżeństwa naturalnego	203
1.2.2. <i>Matrimonium naturale</i> – obraz przymierza Chrystusa i Kościoła	205
2. Perspektywa sakramentalna	207
2.1. Rozumienie ewangelickie	207
2.1.1. Ewangelickie rozumienie sakramentu	207
2.1.2. Analogiczny sposób użycia pojęcia „sakrament”	208
2.2. Rozumienie katolickie	209
2.2.1. Katolickie rozumienie sakramentu	209
2.2.2. Małżeństwo w hierarchii sakramentów	211
3. Perspektywa chrystologiczna	212
3.1. Rozumienie ewangelickie	212
3.1.1. Usprawiedliwienie przez Chrystusa, nie przez małżeństwo	213
3.1.2. Potrzeba odkupienia a „niewłaściwa wola Boga”	214
3.2. Rozumienie katolickie	215
3.2.1. Chrystus wypełnieniem stwórczej perspektywy małżeństwa	215
3.2.2. Obecność Chrystusa w sakramencie małżeństwa	216
3.2.3. Małżeństwo udziałem w misteriach Chrystusa	217
4. Perspektywa eklezjologiczna	218
4.1. Rozumienie ewangelickie	218
4.1.1. Kościelne błogosławieństwo	219
4.1.2. Kościół i państwo wobec małżeństwa	220
4.2. Rozumienie katolickie	220
4.2.1. Kościół jako „ekleziola”	220
4.2.2. Sakramentalne małżeństwo jako realny symbol i znak Kościoła	221
4.2.3. Związek sakramentalnego małżeństwa z Eucharystią i Kościołem	222
4.2.4. Kościół i państwo wobec małżeństwa	223

**VII. W KIERUNKU NOWYCH ROZWIĄZAŃ
EKUMENICZNYCH** 225

1. Impulsy z dialogu Kościołów	225
1.1. Małżeństwo jako rzeczywistość międzyludzka	227
1.2. Małżeństwo jako sakrament	229
1.3. Nierozzerwalność małżeństwa	230
1.4. Kościelne przepisy odnośnie do małżeństw międzywyznaniowych	232
2. Impulsy ze strony teologów	234
2.1. Myśl teologów ewangelickich	235
2.1.1. Dietrich Bonhoeffer	235
2.1.2. Karl Barth	238
2.2. Myśl teologów katolickich	244
2.2.1. Karl Rahner	244
2.2.2. Walter Kasper	249
3. Impulsy ksiąg liturgicznych – teologia błogosławieństwa	255
3.1. Zasadnicze cechy biblijnego pojęcia błogosławieństwa	255
3.1.1. Błogosławieństwo w Starym Testamencie	256
3.1.2. Błogosławieństwo w Nowym Testamencie	257
3.2. Elementy biblijnego pojęcia błogosławieństwa w ewangelickich i katolickich tekstach liturgii zawarcia małżeństwa	259
3.2.1. Wspomnienie wielkich dzieł Boga (anamneza)	260
3.2.2. Prośby (epikleza)	260
3.2.3. Uwielbienie i dziękczynienie (doksologia)	261
3.2.4. Dar (prosfora)	261
3.2.5. Doświadczenie wspólnoty z Bogiem i z innymi (koinonia)	262
3.3. Znaczenie kategorii błogosławieństwa w ewangelickiej nauce o małżeństwie	262
3.4. Znaczenie kategorii błogosławieństwa w katolickiej nauce o małżeństwie	263

**ZAKOŃCZENIE: Teologia błogosławieństwa jako podstawa dla teologii
małżeństw ewangelicko-katolickich** 267

Summary 273

Wykaz skrótów 275

Bibliografia 277

Aneks 1: <i>Pragmatyka Służbowa Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej (nr 2.3.3.)</i>	285
---	-----

Aneks 2: <i>Instrukcja Episkopatu Polski w sprawie duszpasterstwa małżeństw o różnej przynależności kościelnej (1987)</i>	287
--	-----

Aneks 2: <i>Papieska Rada Popierania Jedności Chrześcijan Dyrektorium w sprawie realizacji zasad i norm dotyczących ekumenizmu (nr 143–160)</i>	294
--	-----

Contents	299
---------------------------	-----